

Alguns aspectes de la indústria tèxtil canetenca. 5a part

Els primers anys del segle XX

JOAN BALLART I CLOS

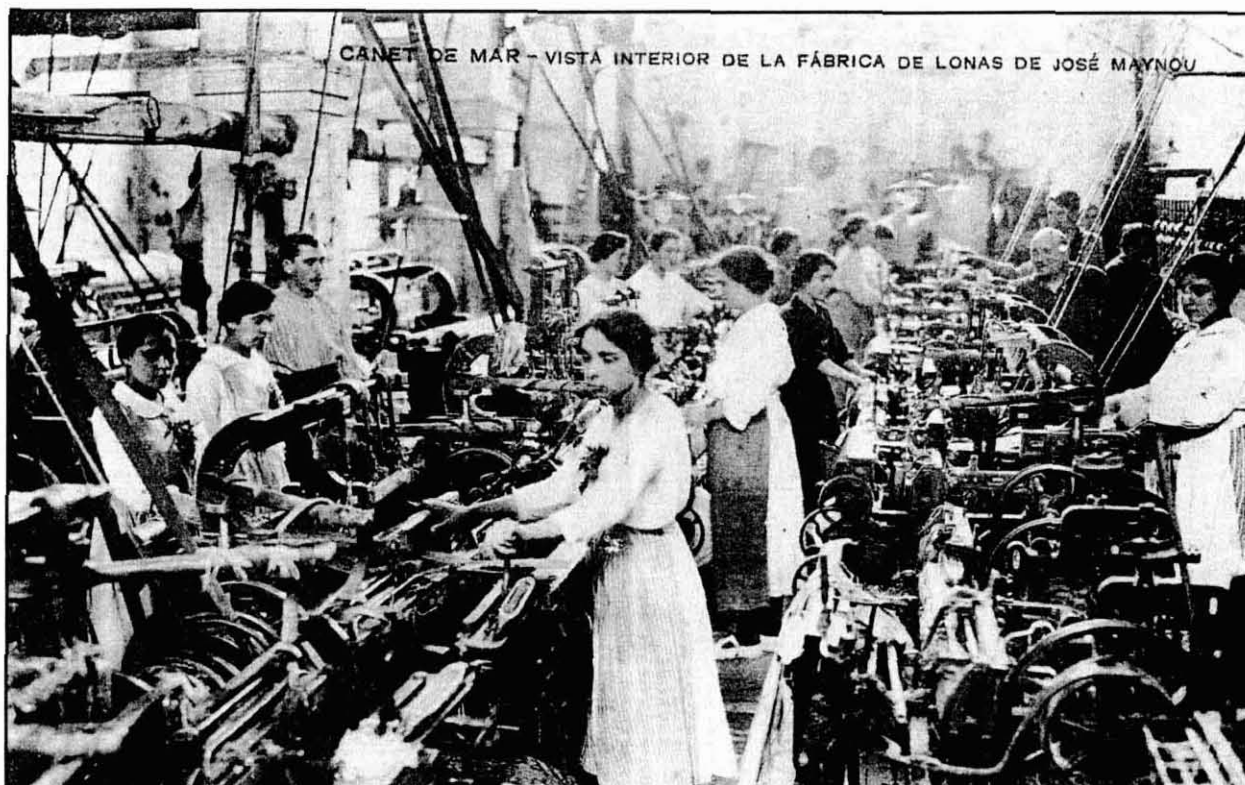
El segle XX començava amb sentiments contradictoris per part de la població en general i de Canet en particular. Si d'un costat s'arrossegava el pessimisme, com a conseqüència dels continus desastres experimentats a Espanya al llarg de tot el segle XIX, d'altra banda hi havia una mena de il·lusió col·lectiva, impulsada per les transformaci-

ons modernitzadores que estava experimentant la societat.

Eren els anys de la Renaixença, moviment basat en el romanticisme, que ens va dur a la represa de la consciència nacional de Catalunya com a poble amb identitat pròpia i que va donar fruits esplendorosos. Tot això acompanyat pels avenços materials que s'estaven produint amb la modernització del país,

transformant paulatinament la societat, passant d'un model bàsicament agrari i d'autoconsum, a un nou model basat en la producció industrial, cosa que començava a posar a l'abast de la població molts nous productes fins llavors inassolibles.

Hem de reconèixer que no tot van ser flors i violes. La mateixa transformació de la societat anava fent aflorar nous problemes i la

CANET DE MAR - VISTA INTERIOR DE LA FÀBRICA DE LONAS DE JOSÉ MAYNOU

Interior de la fàbrica de Josep Maynou al carrer de Vall

manca de consciència social per bona part de la burgesia, que era el sector que liderava la modernització, va portar a freqüents enfrontaments, en els que avui no hi entrarem per no ser objecte d'aquest article.

Mentrestant, havien desaparegut de les activitats canetenques alguns sectors industrials que havien pesat molt en temps passats, com el de les drassanes, tan florent en el segle XVIII i en decadència en el XIX, així com dins del món del tèxtil havia desaparegut la indústria de les randes, important en el segle XVIII i que va anar decaient en el XIX, o el sector de la filatura, que a Canet va tenir una certa presència durant una part del XIX. Així doncs, ens trobem que en començar el segle XX, la indústria canetenca estava formada únicament per la tèxtil, repartida en dos sectors, el dels teixits a la plana i el dels teixits de punt, cada un amb les seves

característiques pròpies.

Anem a veure com es trobava aquesta indústria, fent abans unes puntualitzacions:

- Ens hem basat en les dades de la Matricula Industrial de l'any 1901, tot i sabent que en alguns casos aquestes dades poden estar falsejades a la baixa en quant a la quantitat de maquinària disponible, cosa que era molt habitual, a fi de pagar menys de contribució industrial.

- Era molt habitual els petits artesans que tenien una o unes quantes maquinetes a casa seva, amb les que feien producció pròpia o per tercers i que no pagaven contribució. Aquests no consten enlloc.

- No hem considerat els tallers dels ferrers, serrallers, fusters, etc. que encara que sí que pagaven contribució industrial, no els podem posar dins d'aquests grups.

Veient el Quadre núm. 1, de seguida ens adonem de la precària situació en què es trobava el sector dels teixits a la plana, amb una gran quantitat de telers manuals, que estaven abocats a desaparèixer a curt o mig terme. Destaca el cas del principal fabricant, J. Sala i Miralpeix amb un parc de maquinària de 62 telers, tots manuals, i una plantilla de 130 treballadors, que va haver de tancar portes tres anys més tard. Un testimoni dels problemes que arrossegava aquesta fàbrica des de feia anys, ja ens el va deixar escrit en el seu impagable Dietari el Dr. Marià Serra, quan parla de la vaga dels treballadors/es d'aquesta fàbrica l'any 1897 per problemes de jornals.

Estava vist que el sector dels teixits a la plana tenia un futur una mica magre a Canet, després que el 1899 havia plegat el que havia estat el seu principal impulsor, en Josep Casals, amb la ben preparada fàbrica del «Vapor Vell», traslladant

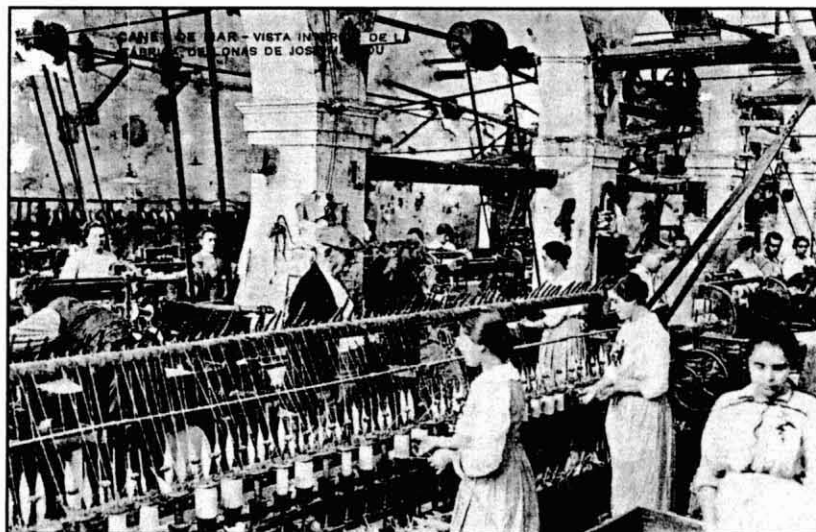
Quadre núm. 1

TEIXITS A LA PLANA. ANY 1901					
Fabricant	Adreça	Telers a mà	Telers mecànics	Total telers	Contribució (en ptes)
Jaume Mayolas	R. Buscarons	14	-	14	98
Massaguer i Roig	Stma. Trinitat, 5	2	2	4	54
C. Casas i Bas	R. Lledoners	12	10	22	274
Succ. de J. Sala i Miralpeix	C. Romani (edifici del Corral)	62	-	62	496
Mataró i Fills	R. Lledoners (edifici del Molí del Mig)	-	30	30	606
Jaume Boix	R. Pinar	2	1	3	39
Garcia, Llauger i Cia	Carretera	-	4	4	76
Rosendo Peitx	R. Pinar, 14	4	6	10	154
J. Crusellas	Carretera, 5 (edifici del Vapor Vell)	2	6	8	134
Josep Maynou	C. Vall	2	-	2	12
TOTALS		100	59	159	1943

la producció a Barcelona i deixant sense feina els seus dos cents treballadors de Canet.

Hem de reconèixer que no tot era tan negatiu i també trobem alguns industrials que es van saber adaptar als nous temps.

Entre aquests, en primer lloc destaca la fàbrica que els germans Mataró, en Pere Màrtir i en Simó, tenien a l'edifici del Molí del Mig. Els germans Mataró, que venien de la coneguda família de can Martri de Sant Cebrià, originaris de Vilassar de Dalt, havien muntat una moderna indústria que l'any 1901 estava equipada amb 30 telers mecànics. La seva especialitat eren les lones, que tant s'utilitzaven per a veles de barques com per envelats, sacs, calçat, etc., Al cap d'uns anys, els descendents dels Mataró van emparentar amb la família Maynou, també fabricants del mateix gènere, ajuntant les dues empreses a nom de la nova generació, en Josep Mª Maynou i Mataró, que seria assassinat el

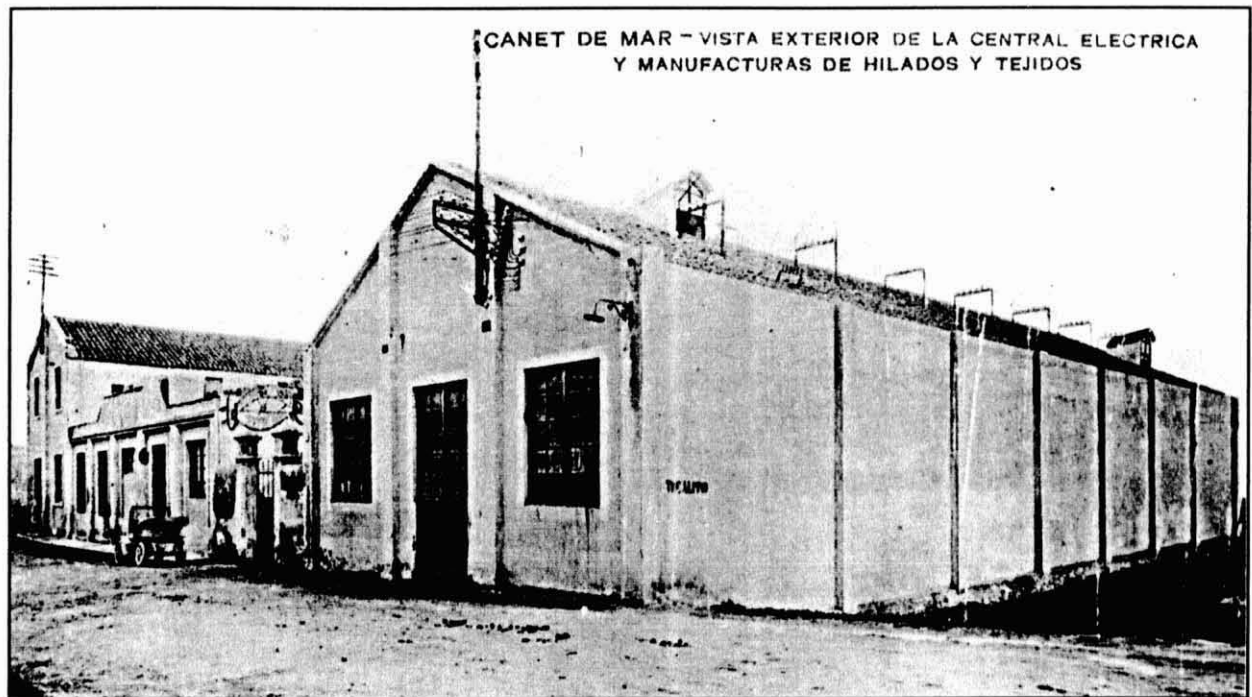
Interior de la fàbrica de Josep Maynou al carrer de Vall

1936 als 33 anys d'edat. La fàbrica va continuar a nom de la seva vídua fins ben entrat la dècada de 1950. Altres empresaris notables dins del sector dels teixits a la plana, podem citar Garcia, Llauger i Cia, que el 1908 es distingiren com els introductors de l'electrificació de Canet, o Rossendo Peitx que començava aquell mateix any de

1901. Tots aquests fabricants van saber mantenir ben alt i per molts anys, el prestigi de Canet dins del sector dels teixits a la plana. Anem ara a veure l'altre sector del tèxtil, el dels teixits de punt, que era el que estava començant a prendre el relleu en el procés de la industrialització de Canet: Sobta en primer lloc, observar

Quadre núm. 2

GÈNERES DE PUNT. ANY 1901							
Fabricant	Adreça	Telers quadrats	Circul. petit diàm.	Circul. diàm. 30cm	Circul. diàm. 70cm	Total telers	Contribució (en ptes)
Ernest Cabot	R. St. Domènec	-	4	-	-	4	42
Reynés i Floris	R. St. Domènec	5	5	-	-	10	97
Carles Carbonell Sirés	C. Xaró Baix	7	-	-	-	7	63
Carbonell, Fornés i Cia	C. Gram (edifici del Corral)	2	2	-	-	4	39
Josep Alberch	C. Sant Jaume	4	-	-	-	4	24
Just Grau	R.St. Domènec	1	2	-	-	3	30
Pau Fàbregas	R. Lledoners	6	-	-	-	6	51
Carbonell, Susanna i Cia	R. Lledoners (Vapor Nou)	12	94	12	13	131	1587
Jover, Serra i Cia	C. St. Benet	-	6	-	-	6	63
Torrus i Jover	R. Gavarra	-	3	-	-	3	31
TOTALS		37	116	12	13	178	2027

Fàbrica de Garcia, Llauger i Cia

l'enorme diferència entre el número 1 del sector, Carbonell, Susanna i Cia al comparar-lo amb la resta de fabricants, tant per la quantitat de maquinària de que disposa, com pel que li toca pagar de contribució, conseqüència lògica del seu gran parc de maquinària. Veiem que disposa del 74% de les màquines de punt que hi ha a Canet i la seva contribució representa el 78 % del total. Un altre aspecte destacable per la innovació que representa, és

que es tracta de l'introducció de les circulars de gran diàmetre.

Pel que fa a les circulars, cal recordar que les classificades com de petit diàmetre, eren les de fins a 16 cm. i es dedicaven normalment a la fabricació de mitjons. Les de mig i gran diàmetre (telers Bonami, de malloses, bateries, etc.), es dedicaven a fer gènere tubular per a la confecció de roba interior, com samarretes, etc.

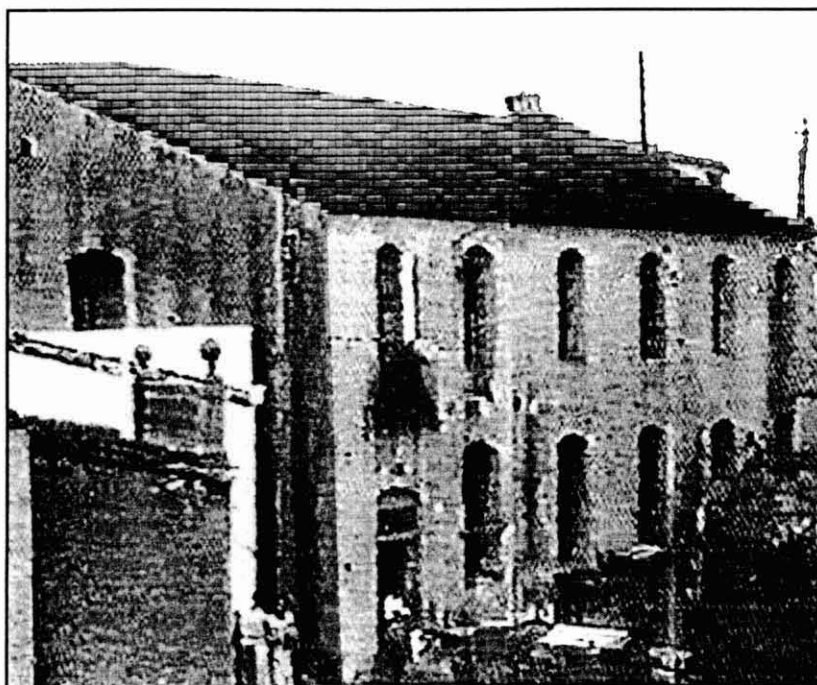
Tornant a l'anàlisi dels Quadres 1 i

2, podem veure que aquest any de 1901, primer any del segle XX, és just quan es produeix el relleu al capdavant de la indústria tèxtil canetenca, passant el sector del gènere de punt per sobre dels teixits a la plana. Així veiem que els teixits de punt cotitzen 2027 pts que representa el 51 % de la contribució industrial, mentre els teixits a la plana cotitzen 1943 pts que és el 49 % restant..

Fins llavors i a tot el llarg del segle XIX, el sector dels teixits a la plana havien estat situats molt per davant, com a conseqüència de factors històrics i del coneixement acumulat pels seus empresaris i treballadors, mentre el punt havia començat molt més tard i estava relegat a l'activitat de modestos artesans.

La Revolució Industrial, va ser la que va propiciar el tomb de la situació, perjudicant les empreses de teixits a la plana que no es van saber adaptar a la nova energia del vapor i continuaren amb els vells telers manuals.

El procés de la industrialització del punt va seguir uns paràmetres diferents i va venir marcat per la substitució dels antics telers quadrats pels nous telers circulars, que oferien una producció molt més alta amb molt menys esforç. En aquest cas, no tenia encara massa

Fàbrica de J. Sala i Miralpeix instal·lada a l'edifici del Corral

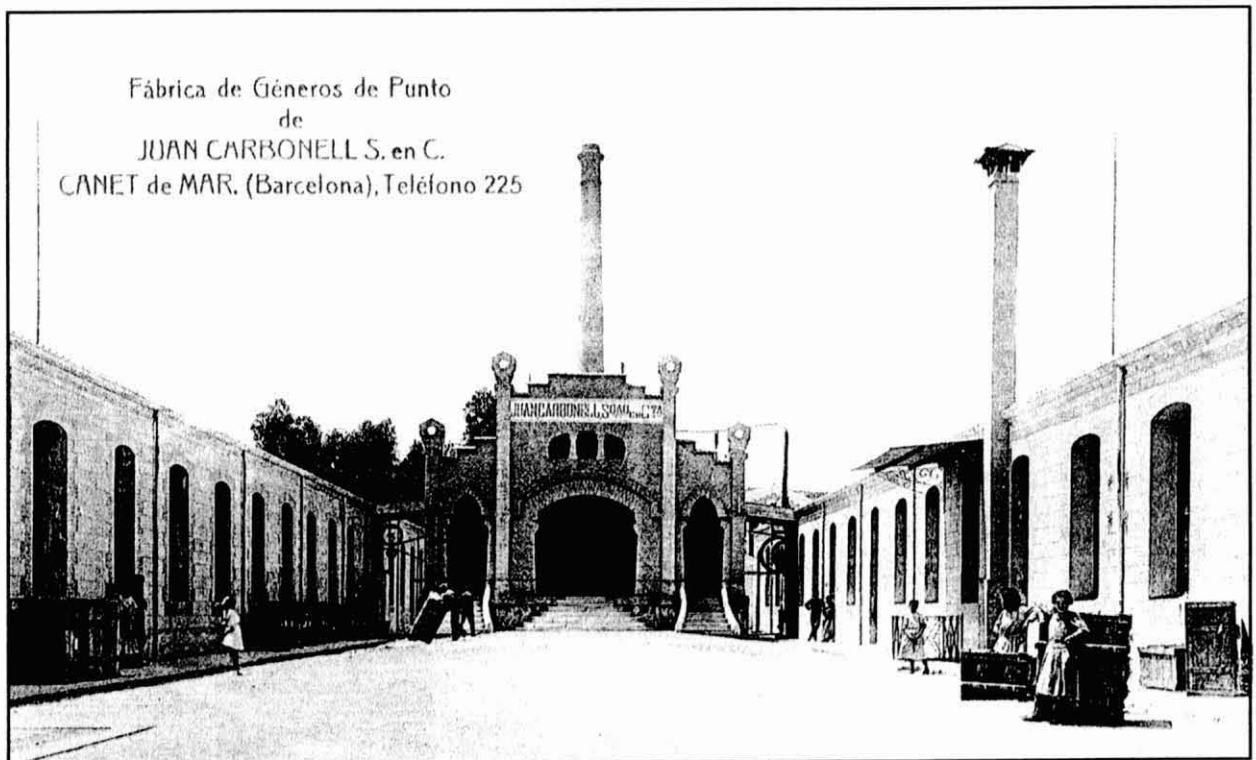
importància el fet que fossin moguts a mà o per l'energia del vapor, ja que per aquells anys, es tractava de telers de petit diàmetre, que un cop degudament preparats, es podien accionar directament pel mateix operari amb una maneta. Més endavant, quan van entrar els de mig i gran diàmetre o quan es disposava d'una quantitat notable dels de petit diàmetre, ja s'havia de recórrer a la força del vapor. El procés de la industrialització del punt, a Canet va venir liderat per en Joan Carbonell i Paloma, qui va saber escollir el moment oportú i la maquinària adequada per muntar l'empresa capdavantera del moment i que va servir de model a molts altres emprenedors que després van seguir el camí que ell va marcar. No anirem ara a glossar la seva figura, que ja hem comentat en anteriors articles, senzillament volem deixar-ne constància i reconèixer el seu paper decisiu dins la història de Canet.

Bibliografia:
 Dietari del Dr. Marià Serra
 Arxiu Municipal de Canet. Matricula Industrial

JOAN BALLART I CLOS

Joan Carbonell i Paloma

Fàbrica de Joan Carbonell i Paloma